

SZYMON NĘDZYŃSKI

Student IV roku prawa
Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
<https://orcid.org/0000-0003-3803-8074>

Prosta spółka akcyjna jako remedium na problemy polskich start-upów

Wprowadzenie

W dniu 19 lipca 2019 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę wprowadzającą do polskiego porządku prawnego instytucję prostej spółki akcyjnej¹. Z uzasadnienia do projektu ustawy nowelizującej k.s.h. można wywnioskować, że ustawodawca wiąże z nowym rodzajem spółki kapitałowej wielkie nadzieje. Jego zdaniem spółka ta jest odpowiedzią i zarazem remedium na zgłaszane problemy związane przede wszystkim z coraz to szybszym tempem rozwoju technologicznego. Jest ona zatem dedykowana w szczególności innowacyjnym przedsięwzięciom. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy

¹ Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1655), dalej: ustawa nowelizująca k.s.h.

nowelizującej k.s.h.: „Ma [prosta spółka akcyjna – dop. S.N.] łączyć korporacyjny charakter spółki jako osoby prawnej i jego podstawowy przejaw, jakim jest wyłączenie osobistej odpowiedzialności wspólników za jej zobowiązania ze znaczną swobodą kształtowania stosunku spółki, zarówno jeśli chodzi o wzajemne relacje pomiędzy wspólnikami, jak i system zarządzania spółką oraz nadzoru nad tym procesem”².

Wspomnianą już nowelizację Kodeksu spółek handlowych trzeba uznać za największą zmianę, która dotychczas została wprowadzona do polskiego prawa handlowego. Oczywiście jest, że znalazła ona zarówno zwolenników, jak i przeciwników.

W niniejszym opracowaniu zostaną przeanalizowane najważniejsze regulacje, które mogą mieć znaczący wpływ na funkcjonowanie start-upów. W tym miejscu nadmienię jedynie, że konieczność przeprowadzenia reformy polskiego prawa handlowego była od pewnego czasu zgłaszana zarówno przez teoretyków, jak i praktyków prawa, a zgodnie z poglądem T. Sójki wynika ona „przede wszystkim z fundamentalnych zmian, jakie zachodzą w sferze obrotu gospodarczego pod wpływem procesu cyfryzacji i powiązanych z nim nowych modeli biznesowych oraz specyficznych form finansowania spółek”³.

1. Pojęcie start-upu

W pierwszej kolejności należy przedstawić pojęcie start-upu. Tym mianem można określić „spółkę o nowatorskim modelu biznesowym, która w bardzo szybkim tempie zwiększa swoją skalę działalności w oparciu o nowe technologie, unikalny pomysł gospodarczy założycieli oraz znaczne zasoby kapitału finansowego”⁴. Niekiedy

² Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 3236/VIII kadencja, s. 1 <<https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3236>>, dalej: druk sejmowy nr 3236.

³ T. Sójka, *O potrzebie zmian unormowań niepublicznych spółek kapitałowych – uwagi na kanwie projektu przepisów o prostej spółce akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 9, s. 12–18.

⁴ T. Sójka, *Prosta spółka akcyjna*, [w:] A. Koch, J. Napierała (red.), *Prawo spółek handlowych*, Warszawa 2019, s. 430.

można spotkać się także z pojęciem definiującym start-up jako „przedsiębiorców funkcjonujących zwłaszcza w dziedzinach nowych technologii”⁵. Wskazać należy również definicję, odbiegającą od rozumienia *stricte* prawniczego, stworzoną przez S. Blanka, zgodnie z którą start-up to „tymczasowa organizacja, która poszukuje rentownego, skalowanego i powtarzalnego modelu biznesowego”⁶. Ze względu na bardzo szybki postęp, także naukowy, w zakresie tematyki start-upów definicji dotyczących tego pojęcia pojawia się coraz więcej. Niemniej jednak wydaje się, że na potrzeby niniejszego artykułu wystarczająca będzie przyjęta wyżej siatka pojęciowa.

2. Konieczność wprowadzenia reformy polskiego prawa handlowego

Przedsiębiorstwa typu start-up to najczęściej spółki związane z szeroko pojętymi nowoczesnymi technologiami. Spółki tego rodzaju w diametralny sposób różnią się jednak od klasycznych przedsiębiorstw, gdyż poza niezbędnym kapitałem pieniężnym najistotniejszą rolę odgrywa w nich kapitał ludzki. Należy podzielić pogląd T. Sójki, który zauważa, że „dostrzeżenie potencjalnych potrzeb konsumentów, które mogą być zaspokajane za pomocą nowych rozwiązań technologicznych, wymaga kreatywności właściwej raczej dla odkrywców geograficznych czy wynalazców niż stereotypowych przedsiębiorców”⁷. Właśnie z tego względu (szczególne cechy personalne założycieli – ich kreatywność) menadżerowie start-upów dążą do utrzymania swojej kontroli nad spółką pomimo kolejnych emisji akcji, gdyż to właśnie oni (a właściwie ich unikatowe umiejętności) są głównym gwarantem osiągnięcia oczekiwanego w przyszłości sukcesu. Ostateczny triumf danej spółki z branży nowych technologii nie zależy jednak wyłącznie od postawy jej założycieli, a to ze względu na niezbędny,

⁵ A. Kappes, *Prosta spółka akcyjna*, [w:] W.J. Katner (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Warszawa 2020, s. 356.

⁶ S. Blank, B. Dorf, *Podręcznik startupu. Budowa wielkiej firmy krok po kroku*, tłum. B. Sałbut, Gliwice 2013, s. 19.

⁷ T. Sójka, *O potrzebie zmian...*, s. 12.

sięgający zazwyczaj ogromnych rozmiarów, nakład finansowy, którym założyciele spółki – co do zasady – nie dysponują we własnym zakresie. Branża nowych technologii jest obecnie jedną z najbardziej kosztochłonnych branż na świecie. Start-upy wyróżniają się jednak spośród innych przedsiębiorstw niewielką wartością majątku trwałego w stosunku do skali ich działalności. W tym miejscu warto posłużyć się przykładem największej firmy taksówkarskiej Uber, która nie jest właścicielem żadnego z używanych w jej ramach pojazdów. Zawiązanie właściwego dla start-upów stosunku pomiędzy założycielem a inwestorem każdorazowo wymaga ukształtowania zindywidualizowanej relacji kontraktowej. Strony powinny dysponować swobodą przy konstruowaniu umowy, gdyż tylko w taki sposób będą w stanie pogodzić konieczność utrzymania przez założycieli faktycznej kontroli nad prężnie rozwijającą się spółką z potrzebą wprowadzenia niezbędnych mechanizmów kontrolnych, które przysługiwać będą inwestorom podejmującym wzmożone ryzyko biznesowe.

Tak przedstawiona charakterystyka przykładowego przedsiębiorstwa typu start-up pociąga za sobą wniosek, że dotychczas obowiązujące przepisy regulujące instytucje spółek kapitałowych mogą ograniczać rozwój start-upów. Wyjątkowa specyfika start-upowych przedsięwzięć wymaga bowiem swobody i elastyczności w zakresie sporządzania umów pomiędzy założycielami a inwestorami finansowymi, co ze względu na aktualnie obowiązujące zasady surowości statutu spółki akcyjnej jest praktycznie niemożliwe. Kolejny problem wynika z braku inkorporacji praw udziałowych spółki z o.o. w papierach wartościowych, ułatwiającej emisję oraz obrót tymi prawami, a także zakaz wnoszenia z tytułu wkładu do spółki kapitałowej – co zasadnicze w przypadku start-upów – pracy i usług. Ponadto majątek trwały spółek start-upowych, co do zasady, jest niewielki, a więc nie stanowi zabezpieczenia dla jej wierzycieli. Powoduje to, że przyjęte oparcie systemu ochrony wierzycieli spółki na instytucji kapitału zakładowego jest w tym przypadku nietrafione⁸.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że spółki typu start-up cechują się wyjątkową podatnością na niepowodzenie. Wynika to zapewne

⁸ Druk sejmowy nr 3236, s. 4.

z faktu, że przedsiębiorstwa te nastawione są na duży wzrost w stosunkowo krótkim czasie, co odpowiednio zwiększa ryzyko ewentualnej porażki. Z tej właśnie przyczyny wydaje się, że proces likwidacji tego rodzaju spółki powinien być w pewien sposób odformalizowany, w porównaniu z obecnie panującym w tej materii rygoryzmem w spółce z o.o. oraz spółce akcyjnej⁹.

Uprowadzając ewentualne argumenty, jakoby niektóre z wyżej przedstawionych dolegliwości mogły zostać usunięte przez zastosowanie jednej z istniejących form prawnych spółek osobowych, trzeba odnotować, że przedsiębiorstwa typu start-up charakteryzują się dużym ryzykiem finansowym. Czynniki te wykluczają zasadność utworzenia start-upu w formie spółki osobowej, gdyż dotyczące jej regulacje w każdym przypadku zakładają nieograniczoną odpowiedzialność przynajmniej części, a często wszystkich, współników.

W świetle wyżej przedstawionych problemów trzeba przychylić się do poglądu, że „żaden z obecnie dostępnych typów spółki kapitałowej nie jest więc w pełni adekwatny do potrzeb przynajmniej części nowoczesnych, innowacyjnych przedsiębiorzeń”¹⁰.

3. Prosta spółka akcyjna jako propozycja rozwiązania zgłaszanych trudności

Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy nowelizującej k.s.h.: „Prosta spółka akcyjna ma zatem stanowić odrębny typ (formę prawną) spółki kapitałowej, łączący elementy charakterystyczne dla spółki akcyjnej, spółki z o.o., a nawet dla handlowych spółek osobowych”¹¹. Oznacza to, że spółka ta – posiadająca hybrydową postać – będzie wiązać ograniczoną odpowiedzialność współnika za zobowiązania spółki z gwarancją dużej elastyczności w zakresie ukształtowania relacji między współnikami i systemu zarządzania ową spółką.

⁹ Ibidem, s. 3.

¹⁰ Ibidem, s. 5.

¹¹ Ibidem, s. 12.

Dla pokonania przeszkód, które pojawiały się przy próbach indywidualizacji treści umowy start-upowej spółki, ustawodawca wprowadził swobodę kształtowania stosunku prostej spółki akcyjnej, a więc tym samym odszedł od zasady surowości statutu znanej w prawie akcyjnym. Oznacza to udzielenie możliwości wprowadzania do umowy postanowień odmiennych niż te, które przewiduje ustawa, albo postanowień dodatkowych, pod warunkiem że postanowienia te nie będą sprzeczne z ustawą (przepisami bezwzględnie obowiązującymi) albo z naturą stosunku prostej spółki akcyjnej (art. 2 Kodeksu spółek handlowych¹² w zw. z art. 351¹ Kodeksu cywilnego¹³). Swoboda ta ma być zagwarantowana przez zastosowanie w nowych regulacjach k.s.h. techniki prawodawczej, polegającej na egzemplifikacji (nie *numerus clausus*) przepisów o charakterze dyspozytywnym¹⁴. W ocenie ustawodawcy „dążenie do przesądzenia w każdym z przepisów Kodeksu dotyczących prostej spółki akcyjnej, czy ma on charakter bezwzględnie obowiązujący, czy dyspozytywny, byłoby nieracjonalne i sprzeczne z tradycją legislacyjną przyjętą w polskim prawie spółek. Dzięki egzemplifikacji zbieżnej z dokonaną w przepisach o spółce z o.o., podmioty stosujące nowe przepisy, w szczególności założyciele prostej spółki akcyjnej, znacznie łatwiej zrekonstruują zakres autonomii woli w odniesieniu do umowy spółki. Wyraźne wskazania co do możliwości modyfikacji rozwiązań ustawowych w umowie dotyczą zagadnień o dużym znaczeniu praktycznym”¹⁵.

W tym miejscu należy się zastanowić, w jaki sposób powinno się ustalić, czy dany przepis dotyczący prostej spółki akcyjnej ma charakter

¹² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1526 ze zm.), dalej: k.s.h.

¹³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1740 ze zm.).

¹⁴ Przykładowo, art. 300⁹ § 3 k.s.h. stanowi: „Wkłady wniesione do spółki powinny być zaliczane równomiernie na pokrycie wszystkich akcji akcjonariusza, chyba że umowa spółki stanowi inaczej”; art. 300²³ § 2 k.s.h. stanowi: „Zastawnik i użytkownik akcji mogą wykonywać prawo głosu [...] chyba że umowa spółki zakazuje przyznawania prawa głosu zastawnikowi lub użytkownikowi akcji albo uzależnia je od zgody organu spółki”.

¹⁵ Druk sejmowy nr 3236, s. 14.

dyspozytywny czy bezwzględnie obowiązujący. Proces tej wykładni ma następować zgodnie z ogólnymi regułami stosowanymi w prawie prywatnym. Ma brać pod uwagę funkcję danego przepisu, a w szczególności to, czy służy on ochronie interesów wierzycieli spółki oraz akcjonariuszy mniejszościowych¹⁶. W związku z tym za przepis o charakterze bezwzględnie obowiązującym można uznać np. art. 300² § 1 k.s.h., który stanowi, że „akcje są obejmowane w zamian za wkłady pieniężne lub niepieniężne”.

Wyrazem elastyczności w zakresie kształtowania stosunków korporacyjnych pozostaje też swoboda wyboru przez akcjonariuszy systemu organów zarządczo-nadzorczych w spółce. Zgodnie z art. 300⁵² § 1 k.s.h. „w spółce ustanawia się zarząd albo radę dyrektorów”. Paragraf drugi tego artykułu umożliwi także, w przypadku ustanowienia zarządu, powołanie rady nadzorczej. „Decyzja co do kształtu tych organów powinna zależeć od akcjonariuszy spółki, którzy są w stanie uwzględnić realne potrzeby danej struktury organizacyjnej wynikającej ze struktury akcjonariatu oraz rodzaju prowadzonej działalności”¹⁷. Zagadnienie dotyczące organów prostej spółki akcyjnej wykracza jednak poza ramy niniejszego opracowania.

Zgodnie z raportem „Polskie Startupy 2018” aż 72% start-upów funkcjonuje w formie spółki z o.o.¹⁸, tj. niepublicznej spółki kapitałowej. Należy przypomnieć, że udziały w spółce z o.o. nie są papierami wartościowymi, a w konsekwencji nie korzystają „z dobrodziejstwa ułatwionej zbywalności właściwej dla papierów wartościowych”¹⁹, co przekłada się wprost na utrudnienie w zbywaniu jej udziałów. Ustawodawca w celu rozwiązania tego problemu w art. 300²⁹ § 1 k.s.h. ustanowił, iż akcje prostej spółki akcyjnej nie mają formy dokumentu. „Przyjąć należy, że mają one charakter zdematerializowanego papieru wartościowego, co wynika z nawiązania do tradycyjnej

¹⁶ Ibidem, s. 15.

¹⁷ T. Sójka, *Prosta spółka akcyjna*, s. 441.

¹⁸ Dane pochodzą z: *Polskie Startupy. Raport 2018* <https://www.citibank.pl/poland/kronenberg/polish/files/raport_startup_poland_2018.pdf> [dostęp: 6.02.2021], s. 56.

¹⁹ T. Sójka, *Prosta spółka akcyjna*, s. 440.

terminologii akcji jako papierów wartościowych”²⁰. Skoro zatem akcje prostej spółki akcyjnej mają charakter papieru wartościowego, to z całą pewnością fakt ten przełoży się na większą dostępność ich zbywania. Okoliczność ta pozytywnie wpłynie na bezpieczeństwo obrotu tymi prawami. Obrót nimi zostanie bowiem objęty zakresem zastosowania norm prawa rynku kapitałowego pełniących funkcję ochronną wobec inwestorów, a także umożliwi skonstruowanie mechanizmu ochronnego nabywcy w dobrej wierze akcji od nieuprawnionego²¹. Całkowite zdematerializowanie akcji – z punktu widzenia start-upów, a więc przedsiębiorstw szczególnie nastawionych na nowe technologie i cyfryzację – również trzeba ocenić pozytywnie.

Jak już wyżej wskazano, w spółkach typu start-up znaczącą rolę pełni praca ludzka, a w szczególności unikatowe umiejętności, wiedza i pomysły założycieli (i nie tylko) danego przedsiębiorstwa. Dotychczas jednak w przypadku spółek kapitałowych nie dopuszczono rozwiązania, zgodnie z którym świadczenie pracy lub usług mogłoby stanowić wkład, który uprawniałby do objęcia akcji danej spółki. Regulacja ta dla start-upów jest o tyle niekorzystna, że praktycznie uniemożliwia utrzymywanie przez założycieli danej spółki kontroli nad nią w przypadku jej faktycznego rozrostu. Z reguły nie dysponują oni aż tak dużym kapitałem prywatnym, który byłby w stanie zaspokoić ich potrzebę nabywania kolejnych akcji. Ponadto praca lub usługa świadczona przez daną osobę w przedsiębiorstwie typu start-up stanowi często (o ile nie zawsze) wartość największą, ponieważ przedsiębiorstwa te z zasady oparte są na bardzo wysublimowanym pomysle jednej lub kilku osób, bez których sens całego przedsięwzięcia praktycznie znika. Jedynym rozwiązaniem tej sytuacji było wprowadzenie możliwości obejmowania akcji w zamian za wkłady niepieniężne w postaci świadczenia pracy lub usług, co ustawodawca (w przypadku prostej spółki akcyjnej) uczynił w art. 300² § 2 k.s.h.²²

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem, s. 440–441.

²² Artykuł 300² § 2 k.s.h. stanowi: „Wkładem niepieniężnym na pokrycie akcji może być wszelki wkład mający wartość majątkową, w szczególności świadczenie pracy lub usług”.

Regulacja ta stanowi zatem *lex specialis* w stosunku do art. 14 § 1 k.s.h.²³, gdyż „w sposób odrębny i autonomiczny określa tzw. pozytywne kryteria zdolności aportowej wkładów na kapitał akcyjny w prostej spółce akcyjnej, a ściślej jedno podstawowe, główne kryterium – posiadanie przez wkład wartości majątkowej”²⁴. Świadczenie pracy lub usług może być jednak wniesione tylko na pokrycie akcji, które nie są częścią kapitału akcyjnego (art. 303³ § 1 zd. 1 w zw. z art. 14 § 1 k.s.h.)²⁵.

Propozycją ustawodawcy rozwiązania problemu związanego z zapewnieniem ochrony wierzycieli przy stosunkowo niewielkim (w porównaniu do zakresu działalności) majątku start-upu ma być tzw. test wypłacalności. Nowatorski w polskim prawie handlowym mechanizm polegać ma na zakazie dokonywania świadczeń na rzecz wspólników, które zagrażałyby wypłacalności spółki²⁶. Regulacja ta wiąże odejście od minimalnej kwoty kapitału zakładowego jako instrumentu ochrony wierzycieli²⁷ z wprowadzeniem w jej miejsce kapitału akcyjnego, którego wymaganą wartość określono na poziomie symbolicznej złotówki (art. 303³ § 1 zd. 2 k.s.h.). Rozwiązanie to należy zakwalifikować jako trafne, gdyż już od pewnego czasu w doktrynie podkreśla się, że nawet bardzo wysoki kapitał zakładowy nie jest w stanie spełnić swojego głównego celu, jakim jest ochrona wierzycieli przed niewypłacalnością spółki. Instytucję kapitału zakładowego trzeba uznać za przestarzałą, oparta jest bowiem przede wszystkim na wizji mieszczących się w majątku spółki aktywach

²³ Artykuł 14 § 1 k.s.h. stanowi: „Przedmiotem wkładu niepieniężnego do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjnej albo przeznaczonego na kapitał akcyjny prostej spółki akcyjnej nie może być prawo niezbywalne lub świadczenie pracy bądź usług”.

²⁴ G. Kozieł, *Komentarz do art. 300² § 2*, [w.] idem, *Prosta spółka akcyjna. Komentarz do art. 300¹ – 300¹³⁴ KSH*, Warszawa 2020, s. 15.

²⁵ Ibidem, s. 19.

²⁶ Zgodnie z art. 300¹⁵ § 5 k.s.h. „Wypłata na rzecz akcjonariuszy z kapitału akcyjnego nie może doprowadzić do utraty przez spółkę, w normalnych okolicznościach, zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych w terminie sześciu miesięcy od dnia dokonania wypłaty”.

²⁷ Zgodnie z art. 300² § 3 k.s.h. „Akcje nie posiadają wartości nominalnej, nie stanowią części kapitału akcyjnego i są niepodzielne”.

trwałych (nieruchomości, wartościowych urządzeń), które mogą mieć wymierną wartość przy ewentualnej likwidacji spółki. Trzeba jednak zauważyć, że obecnie nawet najbardziej dochodowe przedsiębiorstwa często nie dysponują wartościowymi (dla postępowania likwidacyjnego) aktywami, ponieważ opierają swoją działalność przede wszystkim na wartościach niematerialnych (np. aplikacje internetowe i ich użytkownicy), które nie przyczyniają się do zwiększenia likwidacyjnej wartości majątku²⁸.

Obniżenie, a w zasadzie kompletne wyłączenie konieczności zdobywania przez założycieli spółki środków na pokrycie kapitału zakładowego (w przypadku spółki akcyjnej jest to kwota 100 000 zł) trzeba uznać za „motor napędowy” dla procesu powstawania prostej spółki akcyjnej. Do usprawnienia tego procesu z całą pewnością przyczyni się także możliwość zawarcia umowy spółki przy wykorzystaniu wzorca umowy (art. 300⁷ k.s.h.). Wzorzec ten sugerowany jest jednak dla realizacji mniej skomplikowanych przedsięwzięć. Również za ciekawe rozwiązanie w kontekście technicyzacji funkcjonowania spółki, w szczególności w odniesieniu do branży nowych technologii, należy uznać wprowadzenie możliwości podejmowania uchwał akcjonariuszy przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej (art. 300⁸⁹ § 1 k.s.h.).

Dla optymalizacji ewentualnego procesu rozwiązania prostej spółki akcyjnej wprowadzono uproszczoną procedurę, która polegać będzie na możliwości przejęcia całego majątku spółki przez oznaczonego akcjonariusza, bez konieczności przeprowadzenia likwidacji spółki. Wolę takiego rozwiązania musi wyrazić walne zgromadzenie spółki, podejmując uchwałę większością 3/4 głosów, oddanych w obecności akcjonariuszy reprezentujących co najmniej połowę ogólnej liczby akcji (art. 300¹²² k.s.h.).

²⁸ T. Sójka, *O potrzebie zmian...*, s. 16.

4. Uwagi krytyczne dotyczące prostej spółki akcyjnej

Wprowadzenie prostej spółki akcyjnej spotkało się z szeroką krytyką ze strony przedstawicieli doktryny prawa handlowego. Krytyka ta dotyczyła wielu wątków reformy, lecz w tej części opracowania zostaną przedstawione tylko te głosy, które bezpośrednio odnoszą się do omówionych wcześniej regulacji.

W pierwszej kolejności wskazano, że utworzenie nowego typu spółki było całkowicie nieuzasadnione, gdyż dotychczasowy katalog w zupełności zaspokajał potrzeby każdego typu przedsiębiorcy. Ta część doktryny stoi na stanowisku, że dla prowadzenia działalności innowacyjnej (typu start-up) najbardziej adekwatną formą prowadzenia działalności jest spółka z o.o., o czym świadczy fakt, że aż 71% polskich start-upów funkcjonuje właśnie w tej formie działalności²⁹. Ewentualnych ułatwień dla prowadzenia działalności o cechach start-upu powinno się upatrywać przede wszystkim w sferze prawa publicznego (ulgi podatkowe, ulgi w zakresie składek ZUS, uproszczona rachunkowość), a nie prawa prywatnego³⁰.

Zaprzecza się także, aby konieczność pokrycia kapitału zakładowego w przypadku spółek kapitałowych stanowiła uzasadnioną podstawę ustanawiania nowego typu spółki. Zdaniem części doktryny, skoro zainteresowani założyciele nie są w stanie wnieść do spółki nawet 5000 zł (w przypadku sp. z o.o.), to z całą pewnością na takiej bazie nie powinno się tworzyć spółki kapitałowej³¹.

Dalej, regulacjom prostej spółki akcyjnej zarzuca się sprzeczność z podstawowymi założeniami konstrukcji spółki handlowej. Zgodnie bowiem z tymi zasadami w spółce handlowej albo wspólnicy ponoszą

²⁹ A. Kappes, *Prosta spółka akcyjna – czy rzeczywiście prosta i czy potrzebna? Uwagi do projektu nowelizacji Kodeksu spółek handlowych, wprowadzającego prostą spółkę akcyjną (projektowane art. 300(1)–300(121) k.s.h.)*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 5, s. 10–16.

³⁰ J. Kruczalak-Jankowska, *Prosta spółka akcyjna – polską superspółką?*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 9, s. 27–28.

³¹ A. Kappes, *Prosta spółka akcyjna – czy rzeczywiście prosta...*, s. 12.

nieograniczoną, osobistą odpowiedzialność za zobowiązania spółki (spółki osobowe), albo odpowiedzialności tej nie ponoszą, wówczas jednak spółka z założenia wyposażona jest w majątek (spółki kapitałowe). W związku z tym – w ocenie części doktryny – „nie jest dopuszczalna sytuacja, w której spółka z założenia może nie mieć majątku, a zarazem jej wspólnicy nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki”³².

Również odejście od klasycznej charakterystyki spółki kapitałowej (jako spółki, co do której wniesienie wkładów w postaci świadczenia pracy lub usług jest niemożliwe) spotkało się z dezaprobatą ze strony wielu przedstawicieli doktryny. Wskazano, że wprowadzenie takiej możliwości pozostaje w opozycji do istoty spółki kapitałowej, w której wkłady powinny mieć charakter wyłącznie majątkowy, gdyż obowiązek ich wnoszenia ma zrównoważyć wyłączenie odpowiedzialności wspólników spółki z o.o. czy akcjonariuszy za zobowiązania tej spółki³³.

Wątpliwości budzi także ustanowienie nowego systemu ochrony wierzycieli w postaci tzw. testu wypłacalności. Przyjęta konstrukcja może zachęcać do prowadzenia nieuczciwej działalności, a ponadto wprowadzać będzie iluzję bezpieczeństwa, którego test wypłacalności nie jest w stanie zagwarantować³⁴. Rozwiązanie to trudno uznać za skuteczne, a uwidaczniać się to będzie głównie w przypadku ciągnięcia przez spółkę zobowiązań związanych z ekspansją rynkową, znacznie przewyższającą jej majątek, którego *de facto* w ogóle będzie mogło nie być. O niedoskonałości nowego systemu ochrony wierzycieli ma świadczyć również brak jakichkolwiek dodatkowych instrumentów, np. wymagane okresowe testy wypłacalności³⁵.

³² Ibidem, s. 13.

³³ G. Kozieł, op. cit., s. 19.

³⁴ A. Kappes, *Opinia prawna w przedmiocie oceny rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy kodeks spółek handlowych i niektórych innych ustaw – nr RM-10-11-19 – nr druku sejmowego (3236)*, s. 13 <<https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=3236>> [dostęp: 13.02.2021].

³⁵ P. Piniór, *Ekspertyza prawna dotycząca rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3236)*, s. 3 <<https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=3236>> [dostęp: 13.02.2021].

5. Zasadność utworzenia nowego typu spółki kapitałowej

Na wstępie trzeba zaznaczyć, że ustawodawca słusznie definiuje prostą spółkę akcyjną jako nowy typ spółki kapitałowej. Wprawdzie spółka ta łączy cechy spółek osobowych i kapitałowych, to jednak ze względu na ograniczoną odpowiedzialność wszystkich jej udziałowców, a także osobowość prawną połączoną z występowaniem organów, ostatecznie należy ją zakwalifikować do kategorii spółek kapitałowych³⁶.

W doktrynie³⁷ pojawiają się poglądy wskazujące, że trudności związane z prowadzeniem przedsiębiorstw typu start-up mogą zostać rozwiązane przez wprowadzenie reformy dotychczas funkcjonujących w k.s.h. instytucji (głównie chodzi tu o reformę instytucji spółki z o.o.). Reformę taką należy uznać za ryzykowną, gdyż w formie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością w Polsce na koniec 2019 r. funkcjonowało 429 100 spółek (z 521 100 wszystkich spółek handlowych³⁸). Fakt ten czyni spółkę z o.o. zdecydowanym liderem spośród wszystkich spółek handlowych. Znaczące zreformowanie przepisów dotyczących tej spółki kapitałowej istotnie skomplikowałoby dotychczasową regulację, uczyniło ją nieprzejrzystą i rodziło istotne ryzyko prawne³⁹. Tak duża zmiana znacząco wpływałaby na funkcjonowanie dotychczas założonych spółek z o.o., co niekoniecznie musiałoby wywrzeć pozytywny wpływ na spółki działające w klasycznych formach.

³⁶ T. Sójka, *O potrzebie zmian...*, s. 18.

³⁷ Tak np. M. Romanowski, *Ocena projektu ustawy – o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw* (Druk nr 3236), s. 1 <<https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=32366>> [dostęp: 10.02.2021], oraz P.M. Wiórek, *O braku potrzeby wprowadzenia prostej spółki akcyjnej (PSA) z perspektywy prawnoporównawczej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2018, nr 5, s. 4–9.

³⁸ Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2019 rok*, s. 14 <<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-2019-r-,1,24.html>> [dostęp: 7.02.2021].

³⁹ Druk sejmowy nr 3236, s. 10; T. Sójka, *O potrzebie zmian...*, s. 17–18.

„W istocie rzeczy doprowadziłoby to do funkcjonowania w obrocie dwóch bardzo różnych typów spółki z o.o.”⁴⁰.

Z kolei „modyfikacja przepisów dotyczących spółki akcyjnej nie jest możliwa, gdyż przepisy dotyczące tej spółki podlegają harmonizacji na podstawie odpowiednich przepisów prawa unijnego, zawartych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz.Urz. UE L 169 z 30.06.2017, str. 46)”⁴¹. Nowelizacja tych przepisów wymagałaby zmiany odpowiednich regulacji na szczeblu unijnym.

Podsumowanie

Przeprowadzone rozważania dotyczące nowego typu spółki kapitałowej miały na celu zaprezentowanie głównych regulacji mogących mieć znaczący wpływ na funkcjonowanie start-upów w Polsce. Jak już wskazano, w doktrynie zgłoszono pod adresem nowych regulacji szeroki zakres (wydaje się) trafnych uwag. Należy jednak opowiedzieć się za poglądem, że wprowadzenie nowego typu spółki kapitałowej (zamiast dokonywania reformy jednej z już obowiązujących) było uzasadnione, a przedstawione (tylko wybrane) rozwiązania – z punktu widzenia start-upów – trzeba uznać za interesujące. Wydaje się zatem, że prosta spółka akcyjna może stanowić odpowiednią formę dla działalności start-upowej, proponując innowacyjne narzędzia, które wszakże mogą spowodować niemały (przynajmniej na początku) chaos w prawie spółek handlowych.

Głównie z powodu niedoskonałego, nowego systemu ochrony wierzycieli (tzw. testu wypłacalności), prostą spółkę akcyjną zakwalifikować trzeba jako najbardziej niebezpieczny dla wierzycieli typ spółki. Należy jednak zgodzić się z poglądem, że to wyłącznie ukształtowanie tzw. testu wypłacalności, a nie brak kapitału zakładowego,

⁴⁰ A. Opalski, *Prosta spółka akcyjna – nowy typ spółki handlowej*, cz. 1, „Przegląd Prawa Handlowego” 2019, nr 11, s. 5–15.

⁴¹ Druk sejmowy nr 3236, s. 9.

jest podstawowym punktem w dyskusji o ochronie wierzycieli⁴². Dotychczasowa dyskusja w doktrynie skupiała się zwłaszcza na konieczności wprowadzania nowego typu spółki, a nie na wyzwaniach gospodarczych, którym projekt ten próbuje sprostać⁴³, lecz można przewidywać, że z upływem czasu stanowisko doktryny będzie się zmieniało, co z pewnością przełoży się na próby dopracowania regulacji prostej spółki akcyjnej, w szczególności w zakresie innowacyjnego systemu ochrony wierzycieli. System ten w przyszłości może okazać się ciekawą alternatywą dla funkcjonującego już kapitału zakładowego, którego niewielki rozmiar (5000 zł w spółce z o.o.) nie stanowi zazwyczaj odpowiedniej ochrony dla wierzycieli danej spółki.

Simple joint-stock company as a remedy for the problems of Polish start-ups

Summary

The contemporary world has been dominated by new technologies. The digitization process has intensified and there is no chance that it will slow down. The new technology industry concerns all aspects of people's lives. Such a wide range of activities and differences between each startup translate into a lot of problems in regulating such activities. Startups demand flexibility while drawing up articles of association and a possibility of subscribing for shares in exchange for contribution such as providing work or services for the company. The human factor or rather the work of a particular person (the inventor), is the key to success in this industry. However, regulations regarding partnerships are not sufficient for this kind of enterprises, because startups – due to the modern technologies they use – can increase their profitability extremely fast. Such a success is connected with enormous financial outlays, which means that partners or shareholders of the company should be guaranteed limited liability for a possible failure. Also, the existing companies do not seem to be a remedy for the problems of startups. These regulations, above all, do not allow subscribing for shares for work for the

⁴² T. Sójka, *Prosta spółka akcyjna*, s. 439.

⁴³ T. Sójka, *O potrzebie zmian...*, s. 18.

company, make it difficult to sell shares (e.g., in a limited liability company), as well as introduce formalism in drafting the articles of association and require a large share capital coverage (e.g., in a joint-stock company).

In order to solve the difficulties described above, the legislator decided to introduce a new institution to the Commercial Companies Code – a simple joint-stock company. The study explains the characteristics of a startup, the current legal situation of this kind of enterprises, and also discusses the most important legal regulations which may have an impact on their functioning.